

Ανατόλι Ζελεζνιάκοβ: Ο Προάγγελος της Καταιγίδας

☰ Κατηγορία: Παγκόσμια Αναρχική Ιστορία

✎ Γράφτηκε από τον/την ngnm

«Η φρουρά είναι κουρασμένη». Μ' αυτά τα λόγια, που εκστόμισε τη νύχτα της 5ης προς 6η

Ιανουαρίου 1918, ένας νεαρός αναρχικός ναύτης με το όνομα Ανατόλι Ζελεζνιάκοβ διέλυσε την Καταστατική Συνέλευση και σκάλισε μια μικρή θέση γι' αυτόν στην ιστορία της Ρωσικής Επανάστασης. Όταν το τσαρικό καθεστώς κατέρρευσε το Φεβρουάριο του 1917, ο Ζελεζνιάκοβ υπηρετούσε σ' ένα ναρκοθετικό πλοίο με βάση την Κρονστάνδη, το περίφημο αρχηγείο του Βαλτικού Στόλου, κοντά στην πρωτεύουσα του Πέτρογκραντ. Μετά την Επανάσταση του Φεβρουαρίου, αναρχικοί και άλλοι αγωνιστές κατέλαβαν τη βίλα του P.P. Durnovo, ο οποίος ήταν Κυβερνήτης της Μόσχας κατά την επανάσταση του 1905, και τη μετέτρεψαν σε μια επαναστατική κομμούνα και «χώρο ξεκούρασης», με δωμάτια για ανάγνωση και συζήτηση και ένα κήπο για να παίζουν τα παιδιά τους.

Στα εχθρικά μυαλά, πάντως, η βίλα Durnovo είχε γίνει ένα άντρο ανομίας, «ένα είδος Brocken, όπου οι δυνάμεις του κακού συγκεντρώθηκαν,

γίνονταν συνάξεις μαγισσών, όπως και όργια, συνωμοσίες, σκοτεινές, καταχθόνιες και αδίστακτες αιματηρές πράξεις», όπως έγραψε στις σημειώσεις του για τη Ρωσική Επανάσταση ο Ν.Ν. Sukhanov. Κι όμως, η βίλα έμεινε ανενόχλητη μέχρι την 5η Ιουνίου 1917, όταν κάποιοι απ' τους αναρχικούς ενοίκους προσπάθησαν να καταλάβουν την τυπογραφική μονάδα μιας μεσο-αστικής εφημερίδας. Το Πρώτο Συνέδριο των Σοβιέτ, που τότε διεξαγόταν στην πρωτεύουσα, αποκήρυξε τους δράστες σαν «εγκληματίες που αποκαλούν τους εαυτούς τους αναρχικούς» και την 7η Ιουνίου, ο Ρ.Ν. Pereverzen, υπουργός δικαιοσύνης στην Μεταβατική Κυβέρνηση διέταξε τους αναρχικούς να εκκενώσουν το σπίτι αμέσως.

Την επόμενη μέρα πενήντα ναύτες, μεταξύ των οποίων και ο Ζελεζνιάκοβ, έσπευσαν από την Κρονστάνδη να υπερασπιστούν τους συναγωνιστές τους, που στο μεταξύ είχαν οχυρωθεί στη βίλα αμυνόμενοι μιας κυβερνητικής

επίθεσης. Για τις επόμενες δύο εβδομάδες οι αναρχικοί παρέμειναν ταμπουρωμένοι στη βίλα αψηφώντας τόσο τη Μεταβατική Κυβέρνηση όσο και το Σοβιέτ του Πέτρογκραντ. Αλλά όταν κάποιοι εισέβαλαν σε μια κοντινή φυλακή και απελευθέρωσαν τους κρατούμενους, ο Υπουργός Pereverzen διέταξε εισβολή στο σπίτι, κατά την οποία ένας αναρχικός εργάτης σκοτώθηκε και ο Ζελεζνιάκοβ συνελήφθη, με 4 βόμβες στην κατοχή του, και φυλακίστηκε στο στρατώνα Πρεοπραζένσκυ.

Μετά από μια συνοπτική δίκη η κυβέρνηση τον καταδίκασε σε 14 χρόνια σκληρής εργασίας και αγνόησε όλες τις αιτήσεις αμνηστίας, που υπέβαλαν οι ναύτες της Βαλτικής για την απελευθέρωσή του. Μια μέρα, μια ομάδα ναυτών προσήλθε στο Παλάτι Tauride για να δει αυτοπροσώπως τον Pereverzen. Δεν τον βρήκαν και τότε κράτησαν όμηρο τον Υπουργό Γεωργίας, Βίκτορ Τσέρνοβ, τον ηγέτη των Σοσιαλιστών Επαναστατών και μελλοντικό πρόεδρο της

Καταστατική Συνέλευση, την οποία ο Ζελεζνιάκοβ, έξι μήνες αργότερα, θα διέλυε. Και μόνο με έναν αυθόρμητο λόγο του Τρότσκι, που –με μια φράση που θα γινόταν διάσημη– εξήρε τους ναύτες της Κροστάνδης σαν την «περηφάνια και δόξα της Επανάστασης», σώθηκε ο Τσέρνοβ από το λυντσάρισμα.

Μερικές εβδομάδες αργότερα, ο Ζελεζνιάκοβ απέδρασε από τη «δημοκρατική φυλακή», όπως την αποκάλεσε ένας αναρχικός δημοσιογράφος, και επέστρεψε στις επαναστατικές του δραστηριότητες. Σε ένα ενδιαφέρον επεισόδιο, οργάνωσε μια μαζική διαδήλωση, με τους ναύτες της Κροστάνδης, προς την αμερικανική πρεσβεία κατά την οποία διαμαρτυρήθηκαν για τη θανατική καταδίκη που επιβλήθηκε στον Τομ Μούνι στο Σαν Φρανσίσκο, όπως και στην επαπειλούμενη έκδοση στην Καλιφόρνια του Αλεξάντερ Μπέρκμαν, τον οποίο οι αρχές ήθελαν να εμπλέξουν, με τις ίδιες ψευδομαρτυρίες που χρησιμοποιήθηκαν εναντίον του Μούνι, στη

βομβιστική επίθεση στην παρέλαση Preparedness στις 22/7/1916.

Τον Οκτώβριο του 1917 ο Ζελεζνιάκοβ συνεργάστηκε ολόψυχα με τους Μπολσεβίκους στην ανατροπή της Μεταβατικής Κυβέρνησης. Αν και το πλήρωμα του ναρκοθετικού του τον εξέλεξε ως αντιπρόσωπο στο Δεύτερο Συνέδριο των Σοβιέτ, που διεξήχθη στις 25/10/1917, ήταν απασχολημένος εκείνο το βράδυ οδηγώντας ένα απόσπασμα ναυτών κατά την επιδρομή στα Χειμερινά Ανάκτορα, η οποία ανέτρεψε την Μεταβατική Κυβέρνηση. Μετά την Οκτωβριανή Επανάσταση ο Ζελεζνιάκοβ χρίστηκε διοικητής του αποσπάσματος που φρουρούσε το Παλάτι Tauride, και ως τέτοιος εξετέλεσε (με εντολές των Μπολσεβίκων) την ιστορική του αποστολή να διαλύσει την Καταστατική Συνέλευση, τερματίζοντας τη ζωή της σε μια μέρα. Φαίνεται βολικό που ένας αναρχικός έπαιξε έναν τέτοιο ρόλο. Επειδή οι αναρχικοί, όντας ενάντιοι σε κάθε κυβέρνηση, απέρριπταν την αντιπροσωπευτική

δημοκρατία σχεδόν τόσο σφοδρά όσο απέρριπταν και την τσαρική και προλεταριακή δικτατορία. Η οικουμενική ψήφος ήταν αντιεπαναστατική, όπως είχε πει ο Προυντόν, και το κοινοβούλιο ήταν μια φωλιά απάτης και συμβιβασμού, ένα όργανο των ανώτερων και μεσαίων τάξεων για να επιβληθούν στους εργάτες και τους αγρότες. Οι αναρχικοί ένοιωθαν μόνο περιφρόνηση για αυτό που αποκαλούσαν «κοινοβουλευτικό φετιχισμό» των άλλων επαναστατικών ομάδων και ανοιχτά αποκήρυσαν την Καταστατική Συνέλευση από την αρχή.

Από το ξέσπασμα του Εμφύλιου Πολέμου ο Ζελεζνιάκοβ πολέμησε στον Κόκκινο Στρατό ως διοικητής ενός στολίσκου και μετά ενός θωρακισμένου τραίνου. Πήρε μέρος στις κρίσιμες εκστρατείες εναντίον των Κοζάκων του Ντον υπό τον Ataman Kaledin και εναντίον των Στρατηγών Krasnov και Denikin. Όταν ο Τρότσκι αναδιοργάνωσε τον Κόκκινο Στρατό, βάζοντας

τσαρικούς αξιωματούχους σε θέσεις υψηλής αρμοδιότητας και καταργώντας το σύστημα της αυτο-διοίκησης στη βάση, ο Ζελεζνιάκοβ διαμαρτυρήθηκε έντονα, όπως και πολλοί άλλοι επαναστάτες που αντιτάχθηκαν στην επιστροφή σε παλιές στρατιωτικές μεθόδους. Γι' αυτό οι Μπολσεβίκοι τον κήρυξαν παράνομο, όπως έκαναν και με τους Μαύρους Φρουρούς στη Μόσχα και με το Μάχνο στην Ουκρανία.

Ο Ζελεζνιάκοβ, πάντως, επέστρεψε στη Μόσχα παράνομα και συζήτησε το θέμα με τον Sverdlov, πρόεδρο της Σοβιετικής Εκτελεστικής Επιτροπής, ο οποίος τον διαβεβαίωσε ότι είχε γίνει παρεξήγηση και του προσέφερε μια ανώτερη στρατιωτική θέση. Ο Ζελεζνιάκοβ αρνήθηκε και έφυγε για την Οδησσό, όπου επέστρεψε στις δραστηριότητές του εναντίον των Λευκών. Αλλά ήταν πολύ αποτελεσματικός μαχητής για να τον αφήσουν τόσο εύκολα, και την επόμενη χρονιά, το 1919, οι Μπολσεβίκοι επανέλαβαν τις προτάσεις τους. Αυτή τη φορά ο Ζελεζνιάκοβ

δέχτηκε, και διορίστηκε διοικητής της εκστρατείας με θωρακισμένα τραίνα εναντίον του Denikin, που τον επικήρυξε για 400.000 ρούβλια. Ο Ζελεζνιάκοβ πολέμησε γενναία και χωρίς να τραυματιστεί έως τις 26/7/1919, όταν σκοτώθηκε κοντά στο Αικατερίνοσλαβ από οβίδα του πυροβολικού του Denikin. Ήταν 24 χρονών.

Η Σοβιετική κυβέρνηση, αν και είχε κηρύξει παράνομο και προδότη το Ζελεζνιάκοβ, τώρα τον αγκάλιασε σαν έναν από τους ήρωές της. Το σώμα του μεταφέρθηκε στη Μόσχα και θάφτηκε εν μέσω λαμπρών λόγων. Ένα άγαλμα του Ζελεζνιάκοβ βρίσκεται σήμερα στην πόλη της Κρονστάνδης, το οποίο ανηγέρθη από τους Μπολσεβίκους στη μνήμη του για το ρόλο του στην Οκτωβριανή Επανάσταση και τον Εμφύλιο πόλεμο. Ποιήματα και τραγούδια έχουν συντεθεί από Σοβιετικούς συγγραφείς στη μνήμη του και μνημονεύονται και τραγουδιούνται μέχρι και σήμερα, αλλά χωρίς κανένα υπαινιγμό ότι ο Ζελεζνιάκοβ ήταν αναρχικός.

Αντίθετα, οι Κομμουνιστές ισχυρίζονται ότι ήταν δικός τους και αποφεύγουν να αναφερθούν στις αναρχικές του σχέσεις αποκαλώντας τον «επαναστάτη», «ήρωα» και «μάρτυρα του λαού». Σοβιετικές πηγές, μάλιστα, λένε ότι προσχώρησε στο Μπολσεβίκικο κόμμα, αλλά αυτό **δεν είναι αλήθεια**. Αν και είχε συμμετάσχει στην Οκτωβριανή Επανάσταση και πολεμήσει στον Κόκκινο Στρατό, ο Ζελεζνιάκοβ παρέμεινε αναρχικός ως το τέλος. Όπως είπε στο σύντροφό του Βολίν: «Ό,τι και να μου συμβεί και ό,τι και να πούνε για μένα, να ξέρεις καλά ότι είμαι αναρχικός, ότι πολεμάω ως τέτοιος και, **όποια και να είναι η μοίρα μου, θα πεθάνω ως αναρχικός**».

Κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού του 1917, ενώ ήταν φυλακισμένος από τη Μεταβατική Κυβέρνηση μετά την υπόθεση της βίλας Durhono, ο Ζελεζνιάκοβ έγραψε ένα αξιοσημείωτο ποίημα, το μόνο δικό του, που «επιβίωσε». Πρωτοδημοσιεύτηκε το 1923 στο περιοδικό

Krasny Flot (Κόκκινος Στόλος) και αναδημοσιεύτηκε στην έκδοση του 1970 της ετήσιας Σοβιετικής φιλολογικής ανθολογίας Den Poezii (Μέρα Ποίησης). Είναι ένα εξαίσιο ποίημα, του οποίου η –χωρίς ρίμα– φιλολογική μετάφρασή μου μπορεί μόνο να δώσει ένα ίχνος.

Γεράκι, Γεράκι, Μη γελάς μαζί μου τώρα, Που η μοίρα μου με οδηγεί στη φυλακή, Ήμουνα πιο ψηλά από σένα στους ουρανούς, πάνω από τη γη, Ήμουνα πιο ψηλά από σένα και τον αετό. Είδα πολλά ουράνια σώματα άγνωστα σε σένα, Έμαθα πολλά σπουδαία μυστικά, Συχνά μίλησα με τ' αστέρια, Πέταξα ψηλά ως το λαμπρό ήλιο. Αλλά η μέρα σύντομα πέρασε και ήρθε η επόμενη, Και κάηκα με μια εξεγερτική φλόγα, Οι αδελφοί μου ήταν ο άνεμος και ο κεραυνός. Αλλά καθώς ήμουνα στη σκοτεινή νύχτα της στέπας Μέσα σε μια φονική καταιγίδα έγινα αδύνατος Και από τότε κάθομαι εδώ σαν κλέφτης με τις αλυσίδες του, Όπως ένας άπιστος και αιχμάλωτος σκλάβος. Γεράκι, γεράκι, όταν πετάξεις Στον

απεριόριστο και ορεινό χώρο. Μην ξεχάσεις να δώσεις τους χαιρετισμούς μου στα σύννεφα, Πες σε όλα ότι θα σπάσω τις αλυσίδες μου, Ότι η ζωή μου στη φυλακή είναι μόνο ένας υπνάκος στο λυκόφως Μόνο ένα φάντασμα όνειρο ημέρας (1917) Paul Avrich

*Μετάφραση-απόδοση: Αναρχικός Πυρήνας ΞΑΝΑ ΣΤΟΥΣ ΔΡΟΜΟΥΣ. Δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ, φ. 150, Ιούνιος 2015

εργατική τάξη κοινωνικοί αγώνες αναρχική ιστορία
αναρχικό κίνημα Ρωσία